

Bollnäs kommun
kundcenter@bollnas.se

2024-01-30

1 (6)

Dnr-2022:8801

Uppföljningsbeslut

Uppföljning av kvalitetsgranskning av lärares
arbete för att tidigt motverka könsbundna
utbildnings- och yrkesval vid Nyhamre skola i
Bollnäs kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning av hur lärare arbetar för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval vid Nyhamre skola i Bollnäs kommun. Granskningen genomfördes under våren 2023.

Vid granskningen identifierade Skolinspektionen två utvecklingsområden som angetts i beslut den 19 juni 2023.

Skolinspektionen har begärt att huvudmannen för Nyhamre skola senast den 19 december 2023 ska redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden. Bollnäs kommun har inkommit med en sådan redovisning den 18 december 2023.

Beslut efter uppföljning:

Skolinspektionen bedömer vidtagna åtgärder på följande sätt:

- Lärarna behöver utveckla det normmedvetna förhållningssättet i undervisningen med fokus på kön.

Huvudmannen har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten på skolenheten.

- Lärarna behöver tidigare integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen samt vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Huvudmannen har påbörjat ett arbete som ligger i linje med Skolinspektionens bedömning av vad som behövs för att höja kvaliteten på skolenheten.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Bakgrund

Bedömningen var att ett utvecklingsarbete behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver utveckla det normmedvetna förhållningssättet i undervisningen med fokus på kön.

Huvudmannen redovisar att skolans personal har arbetat med en bok om jämställdhet i undervisningen och då gemensamt reflekterat över några kapitel om genus,

jämställdhet och normkritik, samt över hur man kan organisera undervisningen för att få med dessa perspektiv. De har också genomfört en elevenkät med frågor kring bemötande och om eleverna tycker att det finns könsskillnader kring vad man kan studera eller arbeta med. Resultatet i denna enkät ska användas för att vidare anpassa bemötande och hur man kan lägga upp såväl undervisningen som arbetet med studie- och yrkesvägledning utifrån dessa perspektiv.

Huvudmannen redovisar att lärare redan blivit mer medvetna om normerna på skolan och hur de själva påverkas av och påverkar dessa. På sikt förväntar de sig att i större utsträckning kunna motverka begränsande normer, bland annat genom att utveckla sitt analysarbete kring skillnader mellan pojkar och flickor.

Bedömningen var att ett utvecklingsarbete även behövde inledas inom följande:

- Lärarna behöver tidigare integrera studie- och yrkesvägledning i undervisningen samt vidga elevernas perspektiv på framtida utbildnings- och yrkesval utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Huvudmannen redovisar att skolan har utvecklat samarbetet med kommunens studie- och yrkesvägledare och gjort upp en plan för återkommande aktiviteter med fokus exempelvis på stereotyper i arbetslivet, språkvalets konsekvenser och betygens betydelse för framtida möjligheter. De har också undersökt elevernas föreställningar om yrken kopplat till kön för att bättre kunna verka kompensatoriskt och utjämnande. Framöver ska skolan genomföra en yrkesvecka där personer ska bjudas in för att informera om sina yrken och eleverna får också uppgifter i undervisningen som handlar om att ta reda på fakta kring olika yrken.

Insatserna förväntas ge effekter för elevernas kännedom om olika yrken ur ett könsperspektiv samt insikter om hur kön kan begränsa val, vilket kommer att öka deras valkompetens. Eleverna kommer också få ökad tillgång till studie- och yrkesvägledares kompetens.

På Skolinspektionens vägnar

X Anna Johansson

Beslutsfattare
Signerat av: Anna Johansson

X Maria Lundström

Föredragande utredare
Signerat av: Maria Lundström

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

[Lärares arbete för att tidigt motverka könsbundna utbildnings- och yrkesval
\(skolinspektionen.se\)](https://www.skolinspektionen.se)

Bilaga 1: Författningsstöd

Av **1 kap. 5 § skollagen** framgår att utbildningen ska utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar och de mänskliga rättigheterna som människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet samt solidaritet mellan människor.

I den inledande delen av läroplanen för grundskolan (**Lgr 22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag**) framgår bland annat följande. Skolan ska aktivt och medvetet främja elevernas lika rättigheter och möjligheter, oberoende av könstillhörighet. Skolan har också ett ansvar för att synliggöra och motverka könsmonster som begränsar elevernas lärande, val och utveckling. Hur skolan organiserar utbildningen, hur eleverna blir bemötta samt vilka krav och förväntningar som ställs på dem bidrar till att forma deras föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt. Skolan ska därför organisera utbildningen så att eleverna möts och arbetar tillsammans samt prövar och utvecklar sin förmåga och sina intressen med samma möjligheter och på lika villkor oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att skolan aktivt ska verka för jämställdhet. Skolan ska därmed gestalta och förmedla lika rättigheter, möjligheter och skyldigheter för flickor och pojkar, kvinnor och män. I enlighet med grundläggande värden ska skolan också främja interaktion mellan eleverna oberoende av könstillhörighet. Genom utbildningen ska eleverna utveckla en förståelse av hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska könsmonster och hur de kan begränsa människors livsval och livsvillkor.

I grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.1 Normer och värden**) anges att alla som arbetar i skolan i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av jämställdhet och att elever interagerar med varandra oberoende av könstillhörighet. Det framgår också att alla som arbetar i skolan ska utgå från ett demokratiskt och normmedvetet förhållningssätt i det vardagliga arbetet. Vidare ska lärare specifikt synliggöra och diskutera med elever hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter samt hur könsmonster kan begränsa egna livsval och livsvillkor. Läraren ska också planera och genomföra undervisningen så att elever möts och arbetar tillsammans oberoende av könstillhörighet.

Enligt grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.3 Elevers ansvar och inflytande**) ska läraren verka för att elever oberoende av könstillhörighet får ett lika stort inflytande över och utrymme i undervisningen. Vidare framgår av grundskolans läroplan (**Lgr 22, 2.6, Skolan och omvärlden**) att alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevens studie- och yrkesval inte begränsas av könstillhörighet eller av social eller kulturell bakgrund.

Enligt **2 kap. 29 § skollagen** ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. Av förarbetena till skollagen (**Prop. 2009/10:165 s. 278-279**) framgår att den studie- och yrkesvägledningskompetensen inte nödvändigtvis behöver finnas inom den egna skolenheten. Många fristående skolor köper t.ex. in vägledningstjänster. Ett krav på att studie- och yrkesvägledningskompetens ska finnas innebär dock en tydlig markering av huvudmannens ansvar för att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning, samtidigt som organisationen även fortsättningsvis är en lokal fråga. I läroplanerna finns både riktlinjer för alla som arbetar i skolan och särskilda riktlinjer för studie- och yrkesvägledare eller den personal som fullgör motsvarande uppgifter. Enligt förarbetena

speglar detta att både lärare, skolledare och särskilt utbildade studie- och yrkesvägledningsfunktionärer har ett gemensamt ansvar, men delvis olika roller, när det gäller information och vägledning till eleverna om framtida studier och arbetsliv.

I grundskolan läroplan (**Lgr 22, 2.6 Skolan och omvärlden**) anges att studie- och yrkesvägledaren, eller den som fullgör motsvarande uppgifter, ska informera och vägleda eleverna inför den fortsatta utbildningen och yrkesinriktningen och särskilt uppmärksamma möjligheterna för elever med funktionsnedsättning och vara stöd till den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.